

1.	ÚVOD	6
1.1	Koncepce mezních stavů konstrukcí	6
1.2	Únava materiálu a historie jejího poznávání	7
1.3	Základní pojmy	9
1.3.1	Kmitavé zatížení	9
1.3.2	Wöhlerova křivka a oblasti únavy materiálu	11
1.4	Únavová schemata a filosofie dimenzování na únavu	12
1.4.1	Členění únavového procesu	12
1.4.2	Faktory ovlivňující únavový proces	15
1.4.3	Filosofie dimenzování na únavu	18
2.	ÚNAVOVÉ VLASTNOSTI MATERIÁLU A STROJNÍCH SOUČÁSTÍ	21
2.1	Mechanické vlastnosti materiálu při cyklickém zatěžování	21
2.2	Stadia únavového procesu	25
2.3	Únavové křivky a jejich parametry	26
2.3.1	Základní únavové křivka napětí (Wöhlerova křivka)	27
2.3.2	Korelace meze únavy se statickou pevností materiálu	29
2.3.3	Základní únavová křivka deformace	31
2.3.4	Další parametry únavových křivek	33
2.3.5	Druhotné únavové křivky napětí	33
2.4	Faktory ovlivňující oblast únavové pevnosti	34
2.4.1	Vliv střední složky napětí	34
2.4.2	Vliv koncentrace napětí	39
2.4.3	Vliv absolutní velikosti tělesa	49
2.4.4	Vliv jakosti povrchu a povrchových úprav	52
2.4.5	Vliv frekvence zatěžování a pracovní teploty	56
2.5	Únavové křivky reálných strojních součástí	59
2.6	Únava při kombinovaném zatěžování	60
2.6.1	Aplikace hypotéz statické pevnosti v únavě	61
2.6.2	Kombinace $\sigma - \tau$	62
2.7	Nízkocyklová únava	63
2.7.1	Koncentrace napětí a koncentrace deformace	63
2.7.2	Výpočet součinitelů $\alpha_\sigma, \alpha_\epsilon$	65
2.7.3	Specifické vlivy v nízkocyklové únavě	66
3.	VZNIK A ŠÍŘENÍ ÚNAVOVÝCH TRHLIN	69
3.1	Základy lomové mechaniky	69
3.2	Nukleace mikrotrhlin	72

3.3	Šíření trhlin	. . .	75
3.3.1	Stanovení zbytkové životnosti	. . .	76
3.3.2	Trhliny šířící se z kořene vrubu	. . .	77
3.3.3	Vliv některých faktorů na šíření trhlin	. . .	78
3.4	Reliéf lomových ploch	. . .	80
4.	ZÁKLADY STATISTICKÝCH METOD V ÚNAVĚ	. . .	82
4.1	Matematický přístup k výsledkům únavových zkoušek	. . .	82
4.2	Základní pojmy	. . .	84
4.3	Užívané zákony rozdělení náhodné veličiny	. . .	93
4.3.1	Normální rozdělení	. . .	93
4.3.2	Logaritmicko-normální rozdělení	. . .	97
4.3.3	Weibullovo rozdělení	. . .	98
4.3.4	Další užívaná rozdělení	. . .	100
4.4	Určování parametrů normálního rozdělení	. . .	102
4.5	Testování hypotéz o parametrech normálního rozdělení	. . .	107
4.6	Aplikace statistických metod při únavových zkouškách	. . .	109
4.6.1	Plánování únavových zkoušek	. . .	109
4.6.2	Konstrukce únavových křivek	. . .	111
4.6.3	Vyhodnocování meze únavy	. . .	114
4.6.4	Testování výsledků zkoušek	. . .	117
5.	KMITAVÁ PROVOZNÍ ZATÍŽENÍ	. . .	119
5.1	Klasifikace kmitavých procesů	. . .	119
5.2	Vzorkování záznamu náhodného procesu	. . .	121
5.3	Vyhodnocení náhodného procesu metodami korelační analýzy	. . .	122
5.4	Vyhodnocení procesu metodami analýzy lokálních extrémů procesu	. . .	128
5.4.1	Dekompozice metodou následných rozkmitů	. . .	129
5.4.2	Dekompozice metodou maximálních rozkmitů	. . .	139
5.4.3	Dekompozice metodou párových rozkmitů	. . .	139
5.4.4	Dekompozice metodou stékání deště	. . .	140
5.4.5	Zhodnocení	. . .	143
5.5	Model provozních podmínek	. . .	143
5.6	Spektra zatížení	. . .	146
5.7	Simulace zatížení na zkušebních strojích	. . .	149

6.	METODY STANOVENÍ ŽIVOTNOSTI A DIMENZOVÁNÍ NA ÚNAVU	. . . 158
6.1	Navrhování částí na trvalou pevnost	. . . 158
6.1.1	Jednoduché namáhání (tah-tlak, ohyb, krut)	. . . 158
6.1.2	Kombinované namáhání	. . . 160
6.1.3	Volba součinitele bezpečnosti	. . . 161
6.2	Navrhování částí na omezený únavový život	. . . 162
6.2.1	Poškození a jeho kumulace	. . . 165
6.2.2	Metody založené na nominálním napětí	. . . 166
6.2.3	Metody vycházející z lokální napjatosti ve vrubu	. . . 174
6.2.4	Zhodnocení metod výpočtu	. . . 178
7.	ZÁKLADY SPOLEHLIVOSTI MECHANICKÝCH SYSTÉMŮ	. . . 179
7.1	Výrobek a jakost	. . . 179
7.2	Řízení spolehlivosti	. . . 180
7.3	Měření spolehlivosti	. . . 182
7.4	Zkoušení spolehlivosti	. . . 186
7.5	Charakter procesů vedoucích k poruše materiálu	. . . 186
	PŘÍLOHY	. . . 190
P 2.1	Semilogaritmická síť	. . . 190
P 2.2	Logaritmicko-logaritmická síť	. . . 191
P 2.3	Parametry cyklické deformační křivky a Mansonovy- Coffinovy nízkocyklové odolnosti	. . . 192
P 2.4	Zjednodušené Smithovy diagramy ocelí	. . . 193
P 2.5	Nomogramy k určení součinitelů tvaru α	. . . 194
P 2.6	Nomogramy k určení součinitelů tvaru α	. . . 195
P 2.7	Grafy k určení součinitelů tvaru α	. . . 196
P 2.8	Součinitelé vrubové citlivosti oceli q	. . . 197
P 2.9	Diagramy k určení součinitele vrubu β	. . . 198
P 2.10	Diagramy k určení součinitele vrubu β	. . . 199
P 2.11	Součinitelé vlivu velikosti $\epsilon_v, \epsilon_w, \epsilon_k$	. . . 200
P 2.12	Součinitelé jakosti povrchu a zmírňující činitel sousedních vrubů η_p, η^*	. . . 201
P 3.1	Určení faktoru intenzity napětí pro vybrané tvary a konfigurace trhlin K_I Orientační hodnoty $\Delta K_{ps}, K_{Kc}$	. . . 202
P 4.1	Kvantily normálního rozložení u_p	. . . 203
P 4.2	Pravděpodobnostní papír pro normální rozložení	. . . 204
P 4.3	Pravděpodobnostní papír pro log-normální rozložení	. . . 205
P 4.4	Pravděpodobnostní papír pro Weibullovo rozložení	. . . 206
P 4.5	Vybrané hodnoty Studentova rozdělení a korekční konstanty k určení výběrové směr. odchylky	. . . 207
P 4.6	Vybrané hodnoty distribučních funkcí rozdělení χ^2 a F	. . . 208
	LITERATURA	. . . 209